

ТРИБУНА МОЛОДОГО ВЧЕНОГО

УДК 342.9

Є. Бамбізов,

здобувач

Запорізького національного університету

ІНФОРМАЦІЙНА ФУНКЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ: НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Державна фіскальна служба України (далі – ДФС України) збирає, зберігає та поширює інформацію, здійснює різноманітні інформаційні процеси та використовує інформаційні ресурси. Безперервна циркуляція інформації між структурними елементами системи ДФС України, між системою та зовнішнім реципієнтом є неодмінним атрибутом управлінського процесу. За допомогою інформаційних процесів ДФС України здатна реалізувати необхідну взаємодію із суспільством, координувати відносини між усіма елементами системи, спрямовувати її рух на досягнення поставленої мети – забезпечення ефективності податкової системи.

Отже, на сучасному етапі розвитку українського суспільства та процесів інформатизації актуальним є визначення напрямів реалізації інформаційної функції податкових органів України. Адже за допомогою цієї функції податкові органи здійснюють аналіз інформаційних матеріалів із питань оподаткування, надають інформацію, обслуговують платників податків, запобігають правопорушенням і злочинам у сфері оподаткування.

Однак такий аспект діяльності ДФС України не є адекватно розглянутим науковцями, що й зумовило актуальність написання цієї наукової статті.

Метою статті є окреслення напрямів реалізації інформаційної функції ДФС України.

Для досягнення мети автором поставлено такі завдання:

– проаналізувати доктринальні підходи щодо напрямів реалізації інформаційної функції ДФС України;

– виокремити основні напрями реалізації інформаційної функції ДФС України;

– окреслити особливості окремих напрямів реалізації інформаційної функції ДФС України.

Серед вітчизняних та зарубіжних учених, які досліджували різні аспекти інформаційної проблематики в діяльності вітчизняних податкових органів, є: І. Бабін, С. Дуканов, Є. Збінський, І. Кучеров, М. Костенко, О. Мандзюк, В. Політило, К. Проскура, О. Тімарцев, О. Шевчук, К. Юсупов тощо.

Зважаючи на міжгалузевий характер порушеної проблематики, не менш вагомими у розкритті теми цієї наукової статті є праці фахівців теорії держави та права С. Алексєєва, С. Гусарева, М. Козюбри, А. Колодія, В. Копейчикова, Л. Луць, Н. Оніщенко, П. Рабіновича, а також фахівців інформаційного права, серед яких В. Баскаков, В. Гавловський, М. Гуцалюк, М. Дімчогло, В. Залізник, Б. Кормич, В. Ліпкан, О. Логінов, Ю. Максименко, А. Марущак, П. Матвієнко, Л. Рудник, О. Стоєцький, А. Тунік, К. Татарникова, О. Тихомиров, В. Цимбалюк, Л. Харченко, К. Череповський, М. Швець, Т. Шевцова, О. Шепета, О. Чуприна.

Особливе місце серед наукових розвідок у сучасній юридичній доктрині займають монографічні дослідження серії «ORDO ORDINANS», започаткованої представниками української наукової школи інформаційного права В. Ліпкана [1–6].

Аналіз доктринальної літератури у згаданій сфері дозволяє констатувати, що нині відсутній єдиний підхід до розуміння напрямів інформаційної функції податкових органів.

Так, В. Годун і Н. Орленко зазначають, що основним напрямом реалізації інформаційної функції податкових органів України є інформаційне забезпечення. До інформаційного забезпечення науковці відносять сукупність форм документів, нормативної бази і реалізованих рішень щодо обсягу, розміщення і форм організації інформації, яка циркулює в системі автоматизованого оброблення інформації в інформаційній системі [7, с. 110].

У своїх теоретичних роботах О. Розум зазначає, що реалізація інформаційної функції податкових органів є одним із напрямів діяльності державної податкової служби України щодо приймання та оброблення певних податкових даних, а також виявлення, розкриття та розслідування податкових злочинів у процесі використання інформаційно-пошукових систем, різного роду обліків, відомчих та позавідомчих баз даних [8, с. 178].

Отже, інформаційно-облікове забезпечення діяльності ДФС України – це сукупність заходів, що впроваджуються працівниками державної фіскальної служби України для обліку інформації та надання довідкових даних.

Другим напрямом реалізації інформаційної функції податкових органів України є інформаційно-аналітичне забезпечення як «<...> комплекс заходів, що координується центральним органом виконавчої влади, забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, щодо збору, опрацювання та використання інформації, необхідної для виконання покладених на органи здійснення контролю функцій» [9].

В інформаційно-аналітичному напрямі реалізації інформаційної функції податкових органів України використовується:

1) інформація, що надійшла від платників податків та податкових агентів, зокрема інформація, що міститься в податкових деклараціях, розрахунках, звітах про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації, які зазначені у звітних документах;

2) інформація, що міститься у наданих великими платниками податків в електронній формі копіях документів з обліку доходів, витрат та інших показників, пов'язаних із визначенням об'єктів оподаткування (податкових зобов'язань), первинних документах, що ведуться в електронній формі, реєстрах бухгалтерського обліку, фінансовій звітності, інших документах, пов'язаних з обчисленням та сплатою податків і зборів;

3) інформація про фінансово-господарські операції платників податків;

4) інформація про застосування реєстраторів розрахункових операцій;

5) інформація від органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та Національного банку України, зокрема інформація про об'єкти оподаткування, що надаються та/або реєструються такими органами. Зазначена інформація повинна містити, зокрема, вид, характеристики, індивідуальні ознаки об'єкта оподаткування (у разі наявності), за якими його можна ідентифікувати;

6) інформація про результати здійснення державного контролю за господарською діяльністю платника податків;

7) інформація, що міститься у звітних документах (крім персоніфікованої статистичної інформації), які подаються платником податків органам виконавчої влади та/або органам місцевого самоврядування;

8) інформація про встановлені органами місцевого самоврядування ставки місцевих податків, зборів та надані такими органами податкові пільги;

9) інформація про дозволи, ліцензії, патенти, свідоцтва на право провадження окремих видів діяльності, яка повинна містити, зокрема: найменування платника податків, якому видані такі дозволи, ліцензії, патенти; податковий номер або реєстраційний номер облікової картки фізичної особи; вид дозвільного документа; вид діяльності, на провадження якої видано дозвільний документ; дату видачі дозвільного документа; строк дії дозвільного документа, інформацію про припинення (зупинення) дії дозвільного документа із зазначенням підстав такого припинення (зупинення); сплату належних платежів за видачу дозвільного документа; перелік місць провадження діяльності, на яку видано дозвільний документ;

10) інформація про експортні та імпорتنі операції платників податків;

11) інформація від банків, інших фінансових установ про наявність та рух коштів на рахунках платника податків;

12) інформація від органів влади інших держав, міжнародних організацій або нерезидентів;

13) інформація за наслідками податкового контролю;

14) для інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності також використовується інша інформація, поширена як така, що підлягає оприлюдненню відповідно до законодавства та/або добровільно чи за запитом надана органу здійснення контролю в установленому законом порядку [9].

Не менш важливим напрямом виконання інформаційної функції ДФС України є інформаційно-контрольний, що реалізується у процесі отримання податкової інформації органами здійснення контролю.

Така інформація безоплатно надається органам здійснення контролю періодично або на окремий письмовий запит згаданого органу у визначені терміни. До інформації, що надається органам здійснення контролю періодично, належить, наприклад, розшифровка податкового кредиту та податкових зобов'язань у розрізі контрагентів.

Органи здійснення контролю мають право звернутися до платників податків та інших суб'єктів інформаційних відносин із письмовим запитом про подання інформації (вичерпний перелік та підстави надання якої встановлено законом), необхідної для виконання покладених на органи здійснення контролю функцій, завдань, та її документального підтвердження.

Платники податків та інші суб'єкти інформаційних відносин зобов'язані подавати інформацію, визначену в запиті органу здійснення контролю, та її документальне підтвердження.

Отже, інформаційно-контрольний напрям – це діяльність ДФС України щодо отримання, передачі, збереження та отримання доступу до інформації у процесі виконання своїх функцій органами здійснення контролю.

Зважаючи на зазначене вище, варто зауважити, що інформаційна функція ДФС України реалізується у трьох напрямках:

- 1) інформаційно-обліковий;
- 2) інформаційно-аналітичний;
- 3) інформаційно-контрольний.

Водночас варто зазначити, що податкова інформація, зібрана за допомогою інформаційно-облікового, інформаційно-аналітичного та інформаційно-контрольного напрямів, зберігається в базах даних інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем ДФС України.

Указані інформаційні системи і засоби їх забезпечення є державною власністю. Система захисту податкової інформації, що зберігається в базах даних інформаційних систем, і перелік таких систем також встановлюється ДФС України.

Отже, уся інформація, що використовується в системі ДФС України, містить відомості про:

- стан дотримання податкового законодавства;
- органи ДФС та їх підрозділи;
- діяльність ДФС та її результати;
- підприємства;
- фізичних осіб.

Система інформаційного забезпечення складається з багатьох елементів, що входять до єдиного інформаційного фонду. Інформаційний фонд фіскальних органів України систематизується, уніфікується, зберігаються усі показники і документи, здійснюється опис наявних даних. Така система потребує постійного контролю, зберігання, класифікації, кодування та опису інформації.

За допомогою автоматизованого напряму реалізації інформаційної функції податкових органів інформація обов'язково впорядковується. Для цього в органах ДФС створюються інформаційні системи, за допомогою яких інформація збирається, передається, обробляється, зберігається та видається. Такі системи можуть враховувати, систематизувати інформацію, що дає змогу, відповідно, забезпечувати діяльність ДФС. До інформаційних систем можна віднести реєстри, обліки, зведення тощо. Усі інформаційні системи ДФС можна поділити на ручні, механізовані та автоматизовані.

Станом на 2017 р. успішно працюють такі інформаційні системи ДФС України (електронні сервіси):

1. «Електронний кабінет платника», до якого включені розділи «Податковий календар», «Стан розрахунків із бюджетом», «Листування з органами ДФС», «Облікові дані», «Пошук інформації в реєстрах ДФС», «Подання заяв/запитів», «Подання декларацій про майновий стан і доходи в електронному вигляді», «Сплата податків (фізичним особам)», «Перегляд даних СЕА/ПДВ», «Інші електронні сервіси».

2. «Інформація з реєстрів», що містить розділи «Дані про взяття на облік платників», «Реєстр страхувальників», «Дані реєстру платників ПДВ», «Реєстр платників єдиного податку», «Інформація про РРО», «Інформація про книги ОРО», «Дані реєстру платників акцизного податку з реалізації пального», «Реєстр осіб, які здійснюють операції з товарами».

3. «Митна статистика», що містить «Зведені дані митної статистики зовнішньої торгівлі України».

4. «Дізнайся більше про свого партнера», що включає розділ «Перевірка потенційних бізнес-партнерів щодо сумлінності сплати податків до бюджету».

5. «Загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс»: «Запитання-відповіді з Бази знань», «Нормативні та інформаційні документи», «Останні зміни в законодавстві», «Письмові консультації», «Актуальні запитання», «Ставки податків та зборів», «Інформація з питань митної справи», «Інтерактивна мапа», «Необхідно знати», «Контакт-центр ДФС», «Сервіс «Пульс», «Електронний цифровий підпис».

6. «Антикорупційний сервіс «Пульс»: «Можливість цілодобового повідомлення про неправомірні дії або бездіяльність працівників ДФС».

7. «Акредитований центр сертифікації ключів»: «Надання послуг електронного цифрового підпису».

8. «Електронна звітність»: «Спеціалізоване клієнтське програмне забезпечення для формування та подання звітності до «Єдиного вікна подання електронної звітності», «Підтримка користувачів».

9. «Електронна митниця»: «Інформація щодо багатофункціональної комплексної системи «Електронна митниця».

10. «Дані реєстрів волонтерів АТО»: «Інформація про фізичних осіб-благодійників».

11. «Декларування громадян»: «Податкова декларація про майновий стан і доходи».

Отже, нині інформаційна функція ДФС України є важливим складником діяльності цієї інституції, що реалізується шляхом інформаційно-облікового, інформаційно-аналітичного та інформаційно-контрольного напрямів. Податкова інформація, зібрана за допомогою інформаційно-облікового, інформаційно-аналітичного та інформаційно-контрольного напрямів, зберігається в

базах даних інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем ДФС України.

Ключові слова: інформаційна функція, інформаційна функція Державної фіскальної служби України, інформаційно-аналітичний напрям інформаційної функції, інформаційно-контрольний напрям інформаційної функції, інформаційно-обліковий напрям інформаційної функції.

У статті проаналізовано доктринальні підходи щодо напрямів реалізації інформаційної функції Державної фіскальної служби України, виокремлено основні напрями реалізації інформаційної функції Державної фіскальної служби України, окреслено особливості інформаційно-облікового, інформаційно-аналітичного та інформаційно-контрольного напрямів інформаційної функції Державної фіскальної служби України.

В статье проанализированы доктринальные подходы относительно направлений реализации информационной функции Государственной фискальной службы Украины, выделены основные направления реализации информационной функции Государственной фискальной службы Украины, определены особенности информационно-учетного, информационно-аналитического и информационно-контролирующего направлений информационной функции Государственной фискальной службы Украины.

The doctrinal approaches to the directions of realization of the information function of SFS of Ukraine are analyzed, the main directions of real-

ization of the information function of SFS of Ukraine are outlined, features of the informational-accounting, informational-analytical and informational-controlling areas of the information function of SFS of Ukraine are outlined.

Література

1. Шепета О. Адміністративно-правові засади технічного захисту інформації : [монографія] / О. Шепета. – К. : О.С. Ліпкан, 2012. – 296 с.
2. Ліпкан В. Систематизація інформаційного законодавства України : [монографія] / [В. Ліпкан, В. Залізняк] ; за заг. ред. В. Ліпкана. – К., 2012. – 304 с.
3. Ліпкан В. Консолідація інформаційного законодавства України : [монографія] / [В. Ліпкан, М. Дімчогло] ; за заг. ред. В. Ліпкана. – К. : О.С. Ліпкан, 2014. – 416 с.
4. Ліпкан В. Інкорпорація інформаційного законодавства України : [монографія] / [В. Ліпкан, К. Череповський] ; за заг. ред. В. Ліпкана. – К. : О.С. Ліпкан, 2014. – 408 с.
5. Ліпкан В. Адміністративно-правовий режим інформації з обмеженим доступом в Україні : [монографія] / [В. Ліпкан, В. Баскаков] ; за заг. ред. В. Ліпкана. – К. : О.С. Ліпкан, 2013. – 344 с.
6. Ліпкан В. Правовий режим податкової інформації в Україні : [монографія] / [В. Ліпкан, О. Шепета, О. Мандзюк] ; за заг. ред. В. Ліпкана. – К. : О.С. Ліпкан, 2015. – 404 с.
7. Годун В. Інформаційні системи і технології : [навчальний посібник] / [В. Годун, О. Орленко] ; за ред. проф. В. Ситника. – К. : КНЕУ, 2003. – 267 с.
8. Розум О. Інформаційне забезпечення виявлення, розкриття та розслідування податкових злочинів / О. Розум // Підприємництво, господарство і право. – 2010. – № 10. – С. 177–180.
9. Податковий кодекс : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13–16. – Ст. 112.